

YLEINEN TUTKIELMA LUONNOSTA

RALPH WALDO EMERSON: **Luonto** (*On Nature*, 1836). Suomentanut ja esipuheen laatinut Antti Immonen). Eurooppalaisen filosofian seura ry, 23° 45 niin & näin -lehden filosofinen julkaisusarja, 2002. 89 sivua.

Ralph Waldo Emerson (1803–1882) tunnetaan Henry David Thoreaun ohella transsendentalistisen luonnonfilosofian innoittajana ja perustajana. *Luonto* (*On Nature*, 1836) ilmestyi aikana, jolloin demokratian ja uskonvapauden kysymykset olivat voimakkaasti esillä. Transsendentalistit toimivat reformistihenkisesti, yksilönvapautta puolustaen.

Emerson tunnetaan erityisesti kirjailijana tai runoilijana, mutta suomentaja ja esipuheen laatija Antti Immonen haluaisi muistuttaa lukijoita hänen roolistaan yhteiskunnallisena vaikuttajana sekä filosofina, joka pyrki luomaan todellisuuden luonteesta kinastelevien idealistien ja materialistien välille keskusteluyhteyden. Historiallisesti teos sijoittuu aikaan ennen Darwinin *Lajien syntyä* (1859), ennen naturalistista ajattelua.

Emerson on vakaumuksellinen idealisti, hän luottaa siihen, että järjellä ja analyysillä voidaan havaita asioiden ”läpinäkyvyys” ja ”henkisyys” Immonen kysyykin, kuinka teos otettaisiin vastaan, jos se ilmestyisi tänä päivänä ensimmäistä kertaa. Niin; mitä Emersonin näkemykset luonnosta, sen hyödyistä, luonnonkauneudesta, ja luonnosta sekä tutkimuk-

sen kohteena että opettajana antavat tämän päivän lukijalle?

Emersonin maailmankuva on yhä selkeän antroposenttrinen – tuskin olisi kovin väärin kuvailla häntä theosentrikoksikaan, sillä Jumalan tai luonnossa vaikuttavan hengen kokemus on keskeinen osa Emersonin maailmanselitystä. Antroposentrististä huolimatta Emersonin *Luonto* tulkitaan nykyisin (humanistisen) ympäristöajattelun pioneerityöksi ja siinä on haluttu nähdä viitteitä ihmiskeskeisen maailmankuvan kyseenalaistumisen sarastuksesta. Tänä päivänä sen lähisukulaisiksi voidaan katsoa uskonnollisävytteinen ”tilanhoitaja-etiikka”, *care*-etiikka ja joiltain osin myös hallitun hyväksikäytön ja kestävä kehityksen ideologiat.

ÄLYÄ JA MYSTIIKKAA

Kirjoittajana Emerson on sekä akateeminen että runollinen. Latteimmista käsittelyissä Emersonin töitä on luettu kuin aforismikokoelmia tai sitten ne on redusoitu runolliseksi mystiikaksi, jossa filosofinen tarkkuus hukkuu hurmoksellisten kielellisten koukeroiden joukkoon. Emerson itse kirjoittaa tässäkin työssään ilmaisunvapauden puolesta ja nimeää pikkuruisen teoksensa yleiseksi tutkielmaksi luonnosta – ja selainen se onkin. Se hahmottaa luonnon olemusta ja ihmisen paikkaa siinä erilaisista näkökulmista, eri konteksteista. Emerson hakee ”sellaista vaikutelman eheyttä, mikä syntyy, kun monta luonnollista seikkaa havaitaan yhtä aikaa”.

LUONTO ON OPETTAJA

Emersonin maailma on läpeensä henkinen ja ihmisen palvelukseen luotuna hyvä. Emerson ei siis koe minkäänlaista epämu-kavuutta julistaessaan, että luonto on välittäjäainesta, raaka-ainetta, josta voidaan saada aikaan ”toteutettua tahtoa”. Idealismistaan ja antroposentrististä huolimatta Emerson ei hyväksy luonnon alistamista, vaan rakastaa luontoa ”lapsen tavoin. En halua että kaunista emoani kivitetään, tai että kelpo pesäni liataan(...)” Hyväntahtoista isäasennetta syvemmälle eettisiin kysymyksiin Emerson ei vielä pääse. 1800-luvun luonnonsuojeluideologiat korostivat kasvatuksellisia teemoja; oli sivistyneen ihmisen merkki, että hän käyttäytyy kauniisti heikompiin kohteen.

Emersonin maailmanhenkeä syleilevässä antroposentristisessä ladataan ihmisen kykyihin ja oikean kasvatuksen mahdollisuuksiin loputtomasti uskoa. Hän katsoo eteenpäin ja kritisoi runoutta ja filosofiaa paikalleen juuttumisesta ja vaatii niitä tulkitsemaan maailmaa kuin uusin silmin ja kehittämään tapoja puhua oikein sen päivän maailmasta. Emerson katsoo ”takaisin luontoon” -tematiikan mukaisesti, että luonto on opettajista suurin, ja ihmisen tehtävä on oppia löytämään oma paikansa suhteessa siihen.

Ympäristöfilosofian klassikkoteoksia ei ole todellakaan suomennettu liikaa – ei klassikoita eikä päivänpolttavia teoksia (lieneekö tässä yksi syy ympäristökeskustelun jämähtäneisyyteen vaimeuteen). Toi-

vottavasti esimerkki rohkaisee sekä suomentajia että kustantajia tarttumaan uusiin tehtäviin.

Suomentamatta jääneiden (kun kokoelmissa ilmestyneitä artikkeleita ei lasketa) nimilista on harmillisen pitkä: Regan, Næss, Berleant, Bookchin, Rols-

ton III, Passmore, Tuan... Lisäksi, suomalaisetkin ympäristöfilosofit tuntuvat kirjoittavan useammin englanniksi tai ruotsiksi kuin suomeksi. Klassikkona Luonto siis ansaitsi tulla suomennetuksi, ja Antti Immoselle kiitokset hyvästä kää-

nöstyöstä ja selkeästä johdannosta. Se ei ole liian osoitteleva, vaan varovaisen pohdiskeleva ja kiinnostuneille viitteitä tarjoava.

Mia Kunnaskari